

การสร้างศรัทธาของครูบาศรีวิชัย

Building the faith of Kruba Sriwichai

พระครูวิเชียรธรรมโกวิท/Phra Khruwichianthamma (kowitz Prawin)

พัลลภ หารุคำจา Panlob Harukhumja

ชินชัย แก้วเรือน Chinchai Keawruan

ชญาณันท์ อัสวธรรมานนท์ Chayanant Assawadhammanond

ปกรณ์ มหากันธา Pakorn Mahakuntha

สุชัย สิริวิกุล Suchai Siriraveekul

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Lamphun Buddhist College

Taksapol9997wongkom@Gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างศรัทธาของครูบาศรีวิชัย กล่าวได้ว่า ความเชื่อที่อยู่บนพื้นฐานของปัญญาย่อมเป็นความเชื่อที่ถูกต้อง ความเชื่อที่ถูกต้องย่อมนำมาสู่ผู้ที่มีความเชื่อให้ทำแต่สิ่งที่ดีถูกต้อง ส่วนวิธีการสร้างศรัทธาตามความเลื่อมใสของครูบาศรีวิชัยนั้น ชาวพุทธ ล้านนา นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2421 ถึงปี พ.ศ. 2481 ได้เกิดมีครูบาศรีวิชัยที่ประชาชนในเขตล้านนา (ภาคเหนือ) มีความศรัทธา เลื่อมใส ในตัวของครูบาศรีวิชัย เป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่าเป็น “นักบุญ” หรือ “ตนบุญ” ภูมิลำเนาเดิมเป็นคนบ้านปาง ตำบลแม่ตืน อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นผู้ที่มีศีลจรรยาวัตร เที่ยงดงามและเคร่งครัด มีความปรารถนาที่จะบรรลุธรรมอันสูงสุด และนอกจากนี้ท่านยังได้สร้าง สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เพื่อเป็นการทำนุบำรุงรักษาไว้ซึ่งถาวรวัตถุอันเป็นสมบัติแห่งพระพุทธศาสนาถือเป็น แนวทางหนึ่งแห่งผลของการสร้างศรัทธาของครูบาศรีวิชัย

คำสำคัญ : ความศรัทธา. ครูบาศรีวิชัย

Abstract

This article aims to study the faith building of Kruba Sriwichai. In other words. beliefs based on wisdom are correct beliefs. Right faith leads those who have faith to do what is right. As for the method of building faith according to the

vereneration of Kruba Sriwichai Lanna Buddhists from the year 1878 to the year 1938. there was a Kruba Sriwichai whom the people of Lanna (Northern Region) have faith and respect in. Kruba Sriwichai commonly known as "Saint" or "Ton Boon". the original domicile was from Ban Pang. Mae Tuen Sub-district. Li District. Lamphun Province. who had beautiful and strict precepts. having the desire to attain the highest Dhamma and in addition. he also built various buildings to preserve and maintain the permanent object which is a treasure of Buddhism. which is one of the ways of creating the faith of Kruba Sriwichai.

Keywords: the faith. Kruba Sriwichai

บทนำ

การเผยแผ่ศาสนาทุกศาสนาโดยทั่วไปนั้น ศาสนาทุกศาสนาจะต้องมีเรื่องของ “อภินิหาร และเทวดา” เข้ามาเกี่ยวข้องอยู่เสมอ เพราะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ก่อให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใส ศาสนาบางศาสนานั้นมุ่งแต่จะแสวงหาศาสนิกชนเพียงอย่างเดียว ก็พยายามสร้างอภินิหารขึ้นมา เพื่อให้มีบุคคลเข้ามาศรัทธาเลื่อมใสนับถือศาสนาของตน (มูลนิธิอิทธิธรรมมหาธาตุวิทยาลัย. 2512 : 67)

ผู้ที่เข้าสู่ศาสนาเพราะความศรัทธาเลื่อมใสเพียงอย่างเดียว นั้น อาจเกิดความเสื่อมศรัทธา ในภายหลังได้ เพราะเหตุว่า ความศรัทธา เลื่อมใสที่เกิดขึ้นจากเรื่องของอภินิหารและเทวดาที่ถูกสร้างขึ้นนั้น เมื่อเวลาผ่านไปก็ไม่มีใครจะสามารถพิสูจน์ให้ประจักษ์ได้ความศรัทธาเลื่อมใสเดิมของศาสนิกชนนั้น ๆ ก็เสื่อมคลายไป จะมีอยู่แต่ความเคลือบแคลงสงสัยในศาสนาที่ตนเคยนับถือ มาก่อน ถึงแม้ว่าพวกเขาจะไม่ได้ออกไปจากศาสนานั้น ๆ ก็จะเป็นสาเหตุทำให้พวกเขาถอยห่างออกไปจากศาสนานั้นๆ เพราะหมดความศรัทธาเลื่อมใสแล้ว และก็จะเป็ศาสนิกชนแต่เพียงในนาม เท่านั้น ส่วนจิตใจของพวกเขา มิได้มีความสนใจในเรื่องของศาสนาเลย

ความเชื่ออยู่บนพื้นฐานของปัญญาย่อมเป็นความเชื่อที่ถูกต้อง ความเชื่อที่ถูกต้องย่อมนำ ผู้ที่มีความเชื่อให้ทำแต่สิ่งที่ดีถูกต้อง ส่วนความเชื่อในสิ่งที่ผิดย่อมนำผู้ที่เชื่อให้ปฏิบัติในทางที่ผิด ศรัทธา ในพระพุทธศาสนานั้น เป็นศรัทธาที่ได้มีวิวัฒนาการกันขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง มนุษยชาติได้มีประสบการณ์และมีความรู้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนเวไนยสัตว์ด้วยหลักของเหตุและผล ให้รู้ยิ่ง

เห็นจริงตามหลักความจริงทุกประการ เช่น หลักของอริยสัจธรรมทั้ง 4 ประการ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค

ดังนั้น พระพุทธศาสนาเถรวาทจึงเรียกศรัทธาประเภทนี้ว่าสัทธานุสสัมปยุต ซึ่งหมายถึง ศรัทธาที่มีปัญญากำกับ คือ ศรัทธาที่ประกอบไปด้วยปัญญานั้นเอง ทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึง ศรัทธาที่มีปัญญากำกับเอาไว้ มนุษย์ทุกรูปทุกนามนั้นได้มีธรรมชาติอยู่ในตัวของตัวเอง เป็นสาเหตุหนึ่ง ที่ก่อให้เกิดความสับสนทางสังคมของมนุษย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศรัทธา ความเชื่อความเลื่อมใสตลอด ถึง ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโลกและปรโลก ตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา บวกกับ ศรัทธาที่มีมาแต่เดิม ที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น แต่ละชุมชน ชุมชนบางกลุ่มจะมองว่าศรัทธาของกลุ่มชน เหล่านี้ อยู่ในลักษณะของศรัทธาญาณวิปยุตเป็นสิ่งที่ไร้สาระแก่นสาร คือพิสูจน์ไม่ได้แม้กระนั้นก็ยังมีคนจำนวนมาก ยึดมั่นปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าบ้าง ตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีมาแต่โบราณบ้าง โดยไม่ใส่ใจว่าโลกหน้าจะมีจริงหรือไม่ วิธีบำเพ็ญบุญต่าง ๆ จะส่งผลให้ตนได้รับสิ่งที่น่าปรารถนาจริงหรือไม่ คนที่กำลังประสบปัญหาในชีวิต บางคนก็จะทำพิธีสะเดาะเคราะห์ บางคนก็สละชีวิตฆราวาสชั่วคราวหันมาถือศีลกินเจ นี่คือการปรากฏการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงศรัทธาของแต่ละคน แต่เนื่องจากเรื่องของศรัทธาที่มีต่อหลักศาสนาในประเด็นต่างๆชาวพุทธล้านนانبตั้งแตปี พ.ศ.2421 ถึง ปี พ.ศ. 2481 ได้เกิดมีครูบาศรีวิชัยที่ประชาชน ในเขตล้านนา (ภาคเหนือ) มีความศรัทธา เลื่อมใส ในตัวของครูบาศรีวิชัย เป็นที่รู้จักกันทั่วไป ว่าเป็น “ตนบุญ” หรือ “นักบุญ” (สามารถ แจ่มจันทร์. 2539 : 17-23) ซึ่งเป็นคนบ้านปาง ดาบลมแม่ตืน อำเภอลี่ จังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นผู้ที่มีจริยาวัตรทั้งงามและเคร่งครัดและมีความปรารถนาที่จะบรรลุธรรมะอันสูงสุดดังคำอธิฐานบารมีที่ท่านอธิบายไว้ว่า “ตั้งปรารถนาขอให้ได้ถึงธรรมะยัตถะเหนืออาพระนิพพานสิ่งเดียว” และได้สร้างคุณประโยชน์ให้วงการพระพุทธศาสนามากมาย ซึ่งเกิดจากความศรัทธา เลื่อมใส ของผู้คน ในเขตล้านนา

ดังนั้น ผู้เขียนมุ่งมั่นที่จะศึกษาปฏิบัติ ที่ก่อให้เกิดความศรัทธา เลื่อมใส ของครูบาศรีวิชัย ซึ่งเป็นพระนักพัฒนาถาวรวัตถุและด้านจิตใจที่เกี่ยวกับการสร้างศรัทธา จึงมีความสนใจวิธีการสร้างศรัทธาของครูบาศรีวิชัยเพื่อที่จะนำการศึกษาไปเผยแพร่ต่อไป

ความสำคัญและประโยชน์ของศรัทธาในพระพุทธศาสนา

ในพระพุทธศาสนาเรียกผู้เชื่อถือในพระพุทธศาสนาว่า พุทธศาสนิกชน คือ ผู้นับถือศาสนา ศาสนาพุทธ ซึ่งเกิดขึ้นจากการศรัทธาเลื่อมใสและยอมรับพระพุทธศาสนาให้เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทาง

จิตใจ ดังนั้น ศรัทธาจึงเป็นหลักธรรมพื้นฐานของพุทธศาสนิกชน และเป็นหลักการสากลของทุกศาสนาและลัทธิความเชื่อที่ปรากฏมีอยู่ในโลก เพราะศรัทธาเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดการยอมรับและการคล้อยตามหลักปฏิบัติทางศาสนา เพื่อเป็นที่พึ่งพิงยึดเหนี่ยวของจิตใจ เพราะเมื่อเกิดศรัทธาแล้วใจยอมรับก็นำความคิดได้ จะเห็นได้จากกลุ่มคนที่มีความศรัทธาในสิ่งที่ดีเหมือนกันมักจะให้การยอมรับต่อผู้นำลัทธิศาสนา ไม่ค่อยจะมีอะไรขัดแย้ง จึงชักจูงใจให้คล้อยตามได้ง่าย แต่ถ้าไม่มีความเชื่อเป็นฐานอยู่ก่อนเสียแล้ว ก็ยากแก่การชักจูงให้เกิดการยอมรับและคล้อยตามได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่จะชักจูงให้เกิดศรัทธาได้ จึงต้องเป็นบุคคลที่เป็นกัลยาณมิตร ศรัทธาจึงเป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งของกัลยาณมิตร โดยจัดไว้ในคุณสมบัติของกัลยาณมิตร 8 ประการ คือ (1) ศรัทธา มีศรัทธา (2) ศีล มีศีล (3) สุตะ ทรงสุตะ (4) จาคะ มีความเสียสละ (5) วิริยะ มีความเพียร (6) สติ มีสติ (7) สมาธิ มีสมาธิ และ (8) ปัญญา มีปัญญา (อง. สดตก. (ไทย) 23/34/33.) คือ เมื่ออาศัยหัวหน้าตระกูลผู้เป็นกัลยาณมิตรที่มีศรัทธา ผู้ที่อาศัยในตระกูลย่อมได้ศรัทธาเช่นกันดังแสดงไว้ว่า

“ต้นไม้ทั้งหลาย อาศัยบรรพตศิลาล้วนในป่าใหญ่ ย่อมเจริญขึ้นเป็นไม้ใหญ่ ขึ้นเจ้าป่า ฉันทไธ บุตร ภรรยา มิตร อำมาตย์ หมูญาติ และคนที่เข้าไปอาศัยเลี้ยงชีพทั้งหลาย ในโลกนี้ ได้อาศัยกุลบุตร ผู้มีศรัทธา สมบูรณ์ด้วยศีล จึงเจริญได้ฉันทนั้นเหมือนกัน (อง. ปญจก. (ไทย) 22/40/43.)

แม้ในปัสสิกเถรคาถา ก็ได้แสดงข้อที่คนในครอบครัวได้รับประโยชน์เพราะอาศัยคนมีศรัทธาเพียงคนเดียวในครอบครัวนั้นว่า ก็บรรดาหมูญาติผู้ไม่มีศรัทธา ถ้ามีคนมีศรัทธาแม้สักคนหนึ่งเป็นปราชญ์ ตั้งอยู่ในธรรมสมบูรณ์ด้วยศีล ย่อมเป็นประโยชน์แก่พวกพ้อง ญาติทั้งหลายอันข้าพระองค์ข่มขี่ อนุเคราะห์หักเคือง ให้ทานสักการบูชาในภิกษุทั้งหลายด้วยความรักในญาติและเผ่าพันธุ์ ญาติเหล่านั้นทำการละล่วงไปแล้ว ได้รับความสุขในไตรทิพย์ พี่ชาย น้องชาย และมารดา ของข้าพระองค์เป็นผู้พร้อมพร้อมด้วยกามคุณบันเทิงอยู่” (ขุ.วิ.อ. (ไทย) 26/314/261.)

ศรัทธาทำให้เกิดความอุ่นใจเพราะได้ประโยชน์ในภายหน้า ดังที่จัดไว้ในสัมปรายิกถลสังวัตตนิกรธรรม 4 (ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เบื้องหน้า) (อง.อฏฐก. (ไทย) 23/144/292.) ดังนี้

1. ศรัทธาสัมปทา : ถึงพร้อมด้วยศรัทธา
2. ศีลสัมปทา : ถึงพร้อมด้วยศีล
3. จาคสัมปทา : ถึงพร้อมด้วยการเสียสละ
4. ปัญญาสัมปทา : ถึงพร้อมด้วยปัญญา

ส่วนบุคคลที่มีศรัทธา เปรียบเหมือนที่ต้นไม้ใหญ่ที่สมบูรณ์ด้วยกิ่ง ใบ ผล และ ลำต้น เป็นที่พึ่งอาศัยของฝูงสัตว์นานาชนิดได้ดังความในศรัทธาในสังสสูตร ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนต้นไทรใหญ่ที่ทางสี่แยก มีพื้นราบเรียบ ย่อมเป็นที่พึ่งของพวกนกโดยรอบ ฉนฺได กุลบุตรผู้มีศรัทธาก็ฉนฺไดนั้นเหมือนกัน ย่อมเป็นที่พึ่งของชนเป็นอันมาก คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาฯ ต้นไม้ใหญ่ สร้างด้วยกิ่ง ใบ และผล มีลำต้นแข็งแรงมีรากมั่นคง สมบูรณ์ด้วยผล ย่อมเป็นที่พึ่งของนกทั้งหลาย ฝูงนกย่อมอาศัยต้นไม้ นั้น ซึ่งเป็นที่รื่นรมย์ใจ ให้เกิดสุข ผู้ต้องการความร่มเย็น ย่อมเข้าไปอาศัยร่มเงา ผู้ต้องการผล ก็ย่อมบริโภคน้ำผลไม้ ฉนฺได ท่านผู้ปราศจากราคะ ปราศจากโทสะ ปราศจากโมหะ ไม่มีอาสวะ เป็นบุญเขตในโลก ย่อมคบหาบุคคลผู้มีศรัทธา ซึ่งสมบูรณ์ด้วยศีล ประพฤติถ่อมตน ไม่กระด้าง สุภาพ อ่อนโยน มีใจมั่นคง ฉนฺไดนั้นเหมือนกัน ท่านเหล่านั้น ย่อมแสดงธรรมเครื่องบรรเทาทุกข์ทั้งปวงแก่เขา เขาเข้าใจทั่วถึงธรรมนั้นแล้ว ย่อมเป็นผู้หมดอาสวกิเลส ปรินิพพาน (ขุ.เถร.อ. (ไทย) 1/490.)

ศรัทธาทำให้เกิดความเจริญอย่างอริยชน ดังที่ได้จัดเอาไว้ในอริยวัฑฒิ 5 ประการ มีศรัทธาเป็นข้อแรก ในอุบาสกธรรม และในธรรมของสัตตบุรุษ ที่จัดศรัทธาไว้เป็นอันดับแรก แสดงให้เห็นว่าศรัทธาเป็นสิ่งที่จำเป็นประการแรกสำหรับอุบาสก สัตตบุรุษหรืออริยชน บุคคลที่มีศรัทธาที่ถูกต้อง ประกอบด้วยเหตุผล พึงหวังความเจริญได้โดยส่วนเดียว ดังพุทธพจน์ว่า ภิกษุทั้งหลาย 1. พวกภิกษุจักเป็นผู้มีศรัทธา 2. มีใจประกอบด้วยหิริ 3. มีโอตตปะ 4. เป็นพหูสูตร 5. ปราศจากความเพียร 6. มีสติตั้งมั่น 7. พวกภิกษุจักเป็นผู้มีปัญญาอยู่เพียงใด พึงหวังได้ซึ่งความเจริญอย่างเดียว ไม่มีเสื่อม เพียงนั้น (ที.ปา. (ไทย) 11/331/264.) และแสดงถึงบุคคลที่มีศรัทธาว่าเป็นผู้สามารถยึดเอาสิ่งที่เป็นสาระในโลกไว้ได้ว่า ภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกผู้เจริญด้วยธรรมเป็นเหตุเจริญ 5 ประการ ชื่อว่า ย่อมเจริญด้วย ธรรมเป็นเหตุอย่างประเสริฐ ชื่อว่าเป็นผู้ยึดถือสาระและยึดถือสิ่งประเสริฐแห่งกาย ธรรม เป็นเหตุเจริญ 5 ประการเป็นไฉน คือ ย่อมเจริญด้วยศรัทธา ย่อมเจริญด้วยศีล ย่อมเจริญด้วยสุตะ ย่อมเจริญด้วยจาคะ ย่อมเจริญด้วยปัญญา ภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกผู้เจริญด้วย ธรรมเป็นเหตุเจริญ 5 ประการนี้แล ชื่อว่าย่อมเจริญด้วยธรรมเป็นเหตุเจริญอย่างประเสริฐ ชื่อว่าเป็นผู้ยึดถือสาระและยึดถือสิ่งประเสริฐ แห่งกาย อริยสาวกผู้ใด ย่อมเจริญด้วยศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และปัญญา ทั้งสองฝ่าย อริยสาวกผู้นั้น เป็นสัพบุรุษมีปรีชาเห็น ประจักษ์ ชื่อว่าย่อมยึดถือสาระแห่งตนในโลกนี้ไว้ได้ทีเดียว (อง.ปญจก. (ไทย) 22/63/91.)

พระพุทธพจน์นี้ได้แสดงให้เห็นว่าศรัทธาทำให้สาวกเจริญงอกงามในศาสนาอย่างชัดเจน และมีคำรับรองอีกว่า “คำสอนของพระศาสดาย่อมงอกงามมีโอชาแก่สาวกผู้มีศรัทธา ผู้หยั่งลงในคำสอนของพระศาสดาแล้วประพตติ” (อง.ปญจก. (ไทย) 22/64/92.) ศรัทธาทำให้ชีวิตคู่ประสบความสุข และความเจริญก้าวหน้า จัดไว้ในสมชีวิธรรม 4 (หลักธรรมของคู่ชีวิต) (อง.จตุกก. (ไทย) 21/55/80.)

1. สมศรัทธา มีศรัทธาสมกัน
2. สมสীลา มีศีลสมกัน
3. สมจาคา มีจาคะสมกัน
4. สมปัญญา มีปัญญาสมกัน

แสดงให้เห็นว่า ความเท่าเทียมกันเกิดมีขึ้นได้เพราะศรัทธาเป็นต้น ทำให้เพื่อนร่วมงานและร่วมชีวิตสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเท่าเทียมกันอยู่ด้วยกันอย่างผาสุก และศรัทธายังมีน้ำหนักเป็นที่หนึ่งอยู่เช่นกัน

ศรัทธาทำให้จิตเกิดปีติ ความอึดอึด ขาบข่าน เมื่อเกิดศรัทธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งอย่างแรงกล้าในครั้งแรก มักทำให้เกิดอาการขนลุก ชูชาและขาบข่านทั่วทั้งสรรพางค์กาย ลักษณะอาการดังกล่าวจัดเป็นอาการของปีติ

ความเป็นมาของครูบาศรีวิชัย

ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้ถือกำเนิดตำบลศรีวิชัย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ปี พ.ศ. 2421 ซึ่งเป็นบุตรคนที่ 3 ใน 5 คนของนายควายและนางอุสา ต้นตระกูลเป็นหมอคล้องช้างช่วง เจ้าผู้ครองนครลำพูนองค์ที่ 7 (พ.ศ. 2416 – 2439) และเป็นช่วงปลายของแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ครูบาเจ้าศรีวิชัยมีชื่อว่า พระสิริไชย สิริวิชัย หรือครูบาศีลธรรม เนื่องจากครูบาศรีวิชัยมีความตั้งใจ มุ่งมั่นปรารถนาที่จะบรรลุธรรมะอันสูงสุด ซึ่งท่านได้ปรากฏเจตนารมณ์ให้เห็นอยู่เสมอในคำอธิษฐานบารมีของท่าน ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้ดำเนินกิจกรรมทางศาสนาดังกล่าวในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2447 – 2481 ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมและความขัดแย้งอันเกี่ยวพันถึงบริบททางสังคม อำนาจอธิปไตยและจารีตประเพณี จนกระทั่งถูกอริกรรมถึง 3 ครั้ง และได้มรณภาพลง เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2481 รวมอายุได้ 60 ปี คุณความดีและผลงานของครูบาเจ้าศรีวิชัยยังคงถูกกล่าวถึงอยู่จวบจนปัจจุบัน ในภายหลังถูกขนานนามว่า “ต้นบุญแห่งล้านนา”

หลักการสร้างศรัทธาครูบาเจ้าศรีวิชัย

เมื่อครูบาเจ้าศรีวิชัยได้ศึกษากับครูบาอุปละและครูบาวัดดอยคำแล้วก็กลับไปศึกษาเพิ่มเติมจากครูบาสมณะผู้เป็นอุปัชฌาย์อีกครั้ง ก่อนที่จะเดินทางกลับสู่บ้านปางด้วยความสมณะ (สังฆะ วรรณลัย. 2522 : 10.) และเริ่มบำเพ็ญเพียรภาวนาตามแนวทางที่ได้ร่ำเรียนมา นอกจากนี้วัตรปฏิบัติของครูบาเจ้าศรีวิชัย ได้เสริมบุคลิกความน่าเลื่อมใสขึ้นอีก บางครั้งได้ออกธุดงค์หาความวิเวกตามป่าตามเขา อันเป็นลักษณะจารีตของสงฆ์สายวัดป่า (Stanley Tambiah. 1984 : 303)

คุณลักษณะพิเศษที่เสริมให้ครูบาเจ้าศรีวิชัยโดยเด่นขึ้นมาเหนือพระสงฆ์รูปอื่น เกิดขึ้นภายหลังจากการได้รับการศึกษาเล่าเรียนจากสำนักสงฆ์สายอรัญญวาสี นอกเหนือจากการธุดงค์วัตรซึ่งมีผลสืบเนื่องถึงความสัมพันธ์ระหว่างครูบาเจ้าศรีวิชัยกับชาวเขา เช่น กลุ่มกะเหรี่ยงและชาวบ้านจากพฤติกรรมที่แสดงออกของครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นจุดที่น่าสนใจที่จะเป็นหลักการสร้างศรัทธาของครูบาเจ้าศรีวิชัย ดังนี้

ประการแรก คือ จริยวัตรอันเคร่งครัดของครูบาเจ้าศรีวิชัยที่ปรากฏให้บุคคลที่พบเห็นเกิดความเลื่อมใสและให้ความนับถือ คือ ลักษณะของความสันโดษและความเคร่งครัดในการรักษาศีลวินัย ละเว้นจากฉันทนื้อสัตว์ ดังคำบรรยายประวัติท่านตอนหนึ่งว่า

ท่านพระศรีวิชัยเจ้าภิกขุต้นนั้นก็สถิตสำราญอยู่ในอรัญญวาสีที่นั่น กระทำบำเพ็ญเมตตาท้าวนา รักษาสิกขาวินัยตามพุทธบัญญัติ ปราศจากเสียดยโลภะ โทสะ โมหะ มนะทิฐิฉันทะ มิตถะ อุจฺจจะ กุกฺกจะ เว้นเสียโลภะธรรม 8 ประการ หมั่นเพียรถือเอากำ ฉันทเข้าวับละคาบ กระทำวัตรปฏิบัติหื้อ ถูกต้องตามกองแห่งอริยะสะปริสะ เจ้าอันบำเพ็ญมาในกาละ เมื่อก่อน เพื่อยึดหน่วงเอาธรรมะพิเศษ คือ โสตา สะกิทาคา อนาทาคา อรหันตา สิ่งเดียว นิสีทิเสยยัง ฐูปेतว่า พุริกา เว้นเสียยังเครื่องไสยสนะ บั่น บ่อนอนสลี (ที่นอน) อัดยัดด้วยนุ่นจั่วและสำลี มะกัสะสาทะนัง บานก็ปัดก้างสุดและมุ้ง สละเสียดยติลานะ ปัจจยตั้งหลาย คือ นื้อสัตว์อันมีวิญญาน ถือจันดิบป่าดิบจันแห้งป่าต่าย มัจฉะมังสาหารและสละ เสียดยคคะ ผละ ปุคคยา ต้มพุละ เกสซชะกัณทะกะลั้ง ยาวะซังโก เป็นต้นว่าหมากดิบ หมากแห้งปุยา เหมี้ยงน้ำเหมี้ยงก็ปฉันสักสิ่ง ฉันทแต่ผักตบไส่สิน ชูะกับพริกไทยแต่เล็กน้อย แต่พอกินเลี้ยงชีพ บำรุงอินทรีย์ไว้บ่หื้อเป็นอนทะราย (อันตราย) เมื่อได้ออยู่บำเพ็ญ ตานะสีละ ปาระมิไปได้นยาว... (เจ้าสุริยะวงศ์ วรรณ. 2472 : 6)

วัตรปฏิบัติอันเคร่งครัดของครูบาเจ้าศรีวิชัย เป็นสิ่งแรกที่สามารถสร้างศรัทธาแก่ผู้พบเห็นได้จากพฤติกรรมข้างต้น นอกเหนือจากการยึดมั่นในศีล 227 ข้อแล้ว การบำเพ็ญเพียร ก็ช่วยให้ครูบาเจ้าศรีวิชัยบรรลุธรรมะในส่วนหนึ่งด้วย

ประเด็นที่สอง คือ การคาดหวังบรรลุธรรมะอันวิเศษของครูบาเจ้าศรีวิชัย ซึ่งปรากฏให้เห็นได้จากคำอธิษฐานบารมี ซึ่งครูบาเจ้าศรีวิชัยได้อธิษฐาน ไว้ว่า “...ตั้งผากระนา (ปรารภนา) ขอหื้อได้ถึงธรรมะ ยึดเหนี่ยวเอาพระนิพพานสิ่งเดียว...(เจ้าสุริยะวงศ์ วโรรส. 2472 : 3)

การตั้งสัจจะอธิษฐานจึงมิใช่ของใหม่ แต่มีอยู่ในสังคมล้านนาอยู่แล้ว เพียงแต่การตั้งสัจจะอธิษฐานของครูบาเจ้าศรีวิชัยนั้น มินัยถึงการบำเพ็ญบารมีเพื่อบรรลุเป็นพระพุทธรูปเจ้าด้วย

อนึ่ง บารมีสามารถแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ บารมี อุปบารมี และปรมัตถบารมี รวมเรียกว่า พระสมมติสบบารมี คือ พระบารมี 30 ถ้วย (คำไหว้ป่าระมี 30 ทส. มปป : 17 – 18) ประกอบด้วย

1. ทานบารมี	2. ศีลบารมี
3. เนกขัมมบารมี	4. ปัญญาบารมี
5. วิริยบารมี	6. ขันติบารมี
7. สัจจบารมี	8. อธิษฐานบารมี
9. เมตตาบารมี	10. อุเบกขาบารมี
11. ทานอุปบารมี	12. ศีลอุปบารมี
13. เนกขัมมอุปบารมี	14. ปัญญาอุปบารมี
15. วิริยอุปบารมี	16. ขันติอุปบารมี
17. สัจจอุปบารมี	18. อธิษฐานอุปบารมี
19. เมตตาอุปบารมี	20. อุเบกขาอุปบารมี
21. ทานปรมัตถบารมี	22. ศีลปรมัตถบารมี
23. เนกขัมมปรมัตถบารมี	24. ปัญญาปรมัตถบารมี
25. วิริยปรมัตถบารมี	26. ขันติปรมัตถบารมี
27. สัจจปรมัตถบารมี	28. อธิษฐานปรมัตถบารมี
29. เมตตาปรมัตถบารมี	30. อุเบกขาปรมัตถบารมี

บุคคลใดปรารภนาถึงพุทธภูมิ จะต้องบำเพ็ญเพียรบารมีดังกล่าวให้ครบ 30 ประการ

ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้กระทำการบำเพ็ญเพียรบารมีต่างๆ ตามแนวคิดดังกล่าวอย่างชัดเจน โดยจะเห็นได้จากการให้ความสำคัญต่อคำไห้วต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญบารมี ซึ่งท่านได้รวบรวมไว้ปรากฏในหนังสือกรรมฐานรวม เช่นคำไห้วบารมี 30 ทัส หรือคำไห้วบารมี 9 ชั้น เป็นต้น ซึ่งถือเป็นเจตนารมณ์อันแน่วแน่ของครูบาศรีวิชัยในการบำเพ็ญบารมี ส่วนในแนวทางปฏิบัติที่ท่านได้เพียรกระทำบารมี ด้วยกิจกรรมทางศาสนาต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างงานสถาปัตยกรรม อันเปรียบเสมือนทานบารมี ซึ่งถือว่าเป็นมหากุศลอันยิ่งใหญ่ที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยเฝ้าเพียรกระทำตลอดชีวิต

การตั้งจิตอธิษฐานภาวนาของครูบาเจ้าศรีวิชัย นับว่ามีความสำคัญมิใช่น้อย เพราะได้แสดงนัยบางอย่างออกมา ซึ่งดูเหมือนว่าจะสอดคล้องกับบุคลิกภาพของผู้ที่จะถูกยกย่องว่าเป็น “ต้นบุญ” ในภายหลัง ดังจะเห็นจากการอธิษฐานบารมีของครูบาเจ้าศรีวิชัยที่ได้จารไว้ท้ายคัมภีร์ไบลานอันเป็นกิจกรรมของพระล้านนาที่มักปฏิบัติกันมา และในการจารไบลานตอนท้ายสุดครูบาเจ้าศรีวิชัยได้แสดงให้เห็นความปรารถนาโดยส่วนตัว ที่จะบรรลุถึงพระสัมโพธิญาณตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าอีกองค์หนึ่ง ดังปรากฏในท้ายไบลานทุกผูกที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้จารขึ้น เช่น ชาดก เรื่อง อุสาบารส

กัมมัธมฺอุสสาบารสมิ 5 ผูก ตอนเข้าพระสิริไชยาภิกขุเกิดมาปีเบิกยี (ปีขาล) จ.ศ. 1240 ลำดับมาถึงปีระวายยี จุลศักราช 1288 ตัว พุทธศักราช 2469 ข้าพระเจ้านี้สัทธาพร้อมด้วยสิก(ข) ยมชุ่นชู่องค์ ๑ หน ภายนอกหมามมีพ่อแม่พี่น้องอุปาสกะ อุปาสิกาทั้งหลายผู้ชุ่นคนก็ได้ริจนาแด้มเขียนธัมม บัดนี้ไว้ คำชู่โชตตุสสนา 5000 พระวัสสาตามอายุลานทอหะ ข้าพระเจ้าสร้างปางเมื่ออยู่ปฏิบัติวัดพระสิงห์ หลวงนพบุรี เชียงใหม่วัดนั้นแลปรารถนา ขอหื้อข้าได้ตรัสรู้พระยาสัพพัญญูโพธิญาณเจ้าจิมเถอะ ๑ ...

การตั้งอธิษฐานในกรณีของครูบาเจ้าศรีวิชัยเพื่อบรรลุพระสัมโพธิญาณดังกล่าวข้างต้น นอกจากจะแสดงเจตน์จำนงในคัมภีร์ไบลานแล้ว เมื่อเวลาครูบาเจ้าศรีวิชัยบำเพ็ญวิปัสสนากรรมฐานก็ยังคงปรากฏแนวคิดนี้เช่นกัน ดังจะพบจากคำภาวนาในหนังสือ “กัมมัญฐานรอม” ที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้รวบรวมไว้ เช่น การเข้านิโรธสมบัติว่า “...โยคาวจรเจ้าตนจักเข้านิโรธสมบัติเหมือนดังพระพุทธเจ้า และพระปัจเจกโพธิสัตว์เจ้าและพระอรหันต์ทั้งหลายนั้น...บัดนี้ผู้เข้าก็มากระทำยังครองธุดงค์วัตร 13 ก็หากบวรมวลแล้วแล บัดนี้ข้าจักปลงไว้เหนือหัวแห่งข้าก่อนแล้วข้าจักขอเข้านิโรธสมบัติเจ้าดวงประเสริฐนี้...” (ครูบาเจ้าศรีวิชัยยาชนะนภิกขุ. 2532 : 15 – 16)

นอกจากนี้ การสะสมบารมีเพื่อสะสมบุญบารมีของครูบาเจ้าศรีวิชัย ยังได้ปฏิบัติตามแนวทางที่ปรากฏในคัมภีร์ไบเบิล ภาคเหนือที่เรียกว่า คำไว้มารมี 30 ทด ซึ่งเป็นคำอธิษฐานว่า “ขาบ ขอมือขึ้นทูนหัวใส่เกล้า ผู้ช้านี้ชื่อว่า ลูกสิกพระพุทเจ้ามีบุญสมภารมาก พระพุทเจ้าจึงจัดตั้งปัญญาบารมีไว้ 9 ชั้น ตั้งไว้ข้างหน้าก็ได้ 9 ชั้น คงแต่ตีนแพะหัวก็ได้ 9 ชั้น แสนว่า ลูกปิ่นจักมา เสมอเหมือนดังฝนแสนห่า ก็มีจักมาใกล้ได้...” (ศรีวิชัยภิกขุ. 2508: 2)

ด้วยแนวคิดดังกล่าว วัตรปฏิบัติของครูบาเจ้าศรีวิชัยจึงส่งเสริมลักษณะอันน่าเลื่อมใสของครูบาเจ้าศรีวิชัยแก่ประชาชน โดยเฉพาะชาวพื้นเมืองและกลุ่มชาวเขาในบริเวณนั้น ซึ่งจะยอมรับนับถือครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็น “ต้นบุญ” หมายถึง ลักษณะของ “ผู้มีบุญ” คือบุคคลที่ถือว่าเป็น “ผู้มีบุญ” ต้องได้รับบุญมาแต่ชาติปางก่อนและผลบุญนี้ก็ยังประโยชน์สุขและสามารถแบ่งปันให้กับผู้อื่นที่เชื่อถือบุคคลนั้น ขณะเดียวกัน “ผู้มีบุญ” จะแสดงออกให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ได้ เมื่อมีการยอมรับจากผู้อื่น การยอมรับนี้ ตัว “ผู้มีบุญ” ต้องแสดงบุคลิกและคุณสมบัติพิเศษที่ทำให้ผู้อื่นคิด หรือเห็นว่า ผู้มีบุญมีอำนาจแตกต่างจากบุคคลสามัญทั่วไป นอกจากนี้ผู้มีบุญสามารถที่จะนำบุญมาช่วยเหลือผู้ที่แวดล้อมในชาตินี้ แนวคิดนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับความคิดเรื่อง “พระโพธิสัตว์” ซึ่งหมายถึง ผู้บรรลुพระสัมโพธิญาณ (Charles F. Keyes .1973 : 48-49)

ถึงแม้ว่าจะไม่มีหลักฐานโดยตรงจากครูบาเจ้าศรีวิชัยที่ระบุเจาะจงถึงการเป็น “ต้นบุญ” หากเมื่อพิจารณาความปรารถนาที่มุ่งบรรลुสู่ความเป็นพระโพธิสัตว์ พอจะอนุมานถึงความเชื่อมโยงถึงภาวะ “ต้นบุญ” ว่าน่าจะเกี่ยวเนื่องกับแนวคิดเรื่องพระโพธิสัตว์นี้ โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับแนวคิดของลูกศิษย์ของครูบาศรีวิชัยไม่ว่าจะเป็นครูบาภิชัยขาวปีและครูบาวงค์ วัดพระบาทห้วยต้ม

คำทำนายหรือคำพยากรณ์ของการปรากฏขึ้นของ “ต้นบุญ” ในคติความเชื่อของชาวล้านนา ซึ่งถูกนำมาใช้กับครูบาเจ้าศรีวิชัยและบรรดาลูกศิษย์ กล่าวคือในคติความเชื่อที่สืบทอดมาในสายลูกศิษย์ของครูบาเจ้าศรีวิชัยและของครูบาวงค์ ได้กล่าวถึงความเชื่อนี้ว่า ในยุคของพระโคตมก่อนจะครบ 5.000 ปี ซึ่งจะเป็นยุคที่ศาสนาเสื่อม เทวดาจะนิมนต์ผู้แทนจากสวรรค์คล้ายกับพระศรีอารียะลงมาโปรดสัตว์โลกทุกๆ 500 ปี รวม 5 พระองค์ โดยปรากฏทางทิศตะวันตก 1 องค์ ทิศตะวันออก 1 องค์ และที่จังหวัดลำพูน 2 องค์ (เกษารุ ทานาเบ. : 159)

ประเด็นนี้จะถูกย้าให้ชัดเจนขึ้นในงานเขียนของครูบาภิชัยขาวปี ซึ่งได้เขียนในลักษณะของคำทำนาย หรือการพยากรณ์การปรากฏขึ้นของ “ต้นบุญ” ไว้ในตำนานโยนกโลก ว่าจะมี “ต้น

บุญ” เกิดขึ้น 2 ตน โดยความหมายแล้วก็คือ ครูบาเจ้าศรีวิชัยและครูบาอภัยขาวปีนั้นเอง ในส่วนที่เป็นคำพยากรณ์ของ “ต้นบุญ” คนแรกคือ ครูบาเจ้าศรีวิชัย ได้ถูกเขียนทำนายไว้ดังนี้

ในเมื่อพระพุทธเจ้านิพพานไปแล้วได้ 2.000 ปาย ไปถึง 2.500 นั้นเป็นศาสนาของพระยาอินตน ชื่อว่าพระยาวิษณุวรรณราชา รักษาคนทั้งหลายอยู่ดีมีสุขปานกลางะนาปีหนึ่งกินได้กุ่มปีนั้นตนปีนี้จะได้ ตายเกิดมาแถมชาติหน้าแล้วบ่ชอบบ่ถูกบ่แม่น ก็เหมือนเอาขว้างตวงวงน้ำลึกชาตินี้และชาติหน้า พระอรหันตาเสียไปแล้วมีสิ่งจะมีมาเป็นทีพึ่งแก่เขาได้เดี๋ยวจะมีหน่อพุทธางกูรสองคนจักมายกยอ ศาสนาค้ำจุนอุดหนุนเขาก็จักมีความสุข ไม่เป็นหวางเป็นคราวแล เป็นสังฆะตนหนึ่งเป็นบาลีจกตนหนึ่ง สังฆสังกัจจอนตนหนึ่งเป็นสังฆะนั้น ก่อนจุติตายจากชั้นฟ้า ดุสิตาลงมาเกิดในสวรรค์เทวโลกลกก็จะขอตีพัดไปตกอยู่เมืองโยนกโลกหลายน้ำแม่ระมิงค์ ลวดเอาปาริสนธิในท้องทุกขไร้เชื้อใจก่อนว่า

ครบวัระมวลเต็มครบ 10 เดือน แล้วก็ประสูติออกมาจากท้องแม่ มาในเดือนเจ็ดคือเดือนเก้าแรมสิบค่ำวันอังคาร ปีเบิกยี่ จุลศักราช 1250 ... พระเจ้าโคตรมะได้ 2428 พระราชาพระยาเสนาอำมาตย์ทั้งหลาย...ภิกษุสามเณร...หมู่เทวทัต ก็ทำลายใส่โทษแก่ท่านมามากนัก เมื่ออายุท่านได้ 42 ปี ท่านจะไปปรากฏในเมืองล้านช้าง อโยธยา ต่อนั้นอายุท่านได้ 49 ปี ท่านจะปรากฏในเมืองหม้า จุลศักราช 1289 ศาสนาได้ 2470 พระราชา จะปรากฏกลางเมืองยังเชียงใหม่ อายุได้ 70 ปี ก็จะนิพพานไปในชั้นฟ้าดุสิตา ร่วมพระเจ้าอริยมเมตไทยมีปราสาทวิมานสูงได้ 12 โยชน์ มีนางฟ้าได้ 8 หมื่น 6 พัน นางเป็นบริวาร มีอายุยืนได้ 4000 ปีทิพย์ นับเป็นปีในเมืองคนเราได้ 6 ล้าน 8 แสนปี ในเมืองคนเรานี้แหละ ก่อนว่าพระอริยมเมตไทยปรากฏเมื่อใดท่านจะลงมา เป็นปัจเจกโพธิสัตว์เจ้าร่วมพระเจ้าอริยมเมตไทย สร้างสมภารยามนั้นจาและ (พระอภัยขาวปี. 2421 : 35)

ข้อเขียนของพระอภัยขาวปี มีลักษณะเป็นคำทำนายหรือพยากรณ์ ความเป็นมาของ “ต้นบุญ” โดยในคำทำนายนั้น กล่าวถึงสังฆะตนแรกที่เกิดในวันอังคารเดือน 9 ปีเบิกยี่หรือปีชาล ซึ่งเป็นวัน เดือน ปีเกิดของครูบาเจ้าศรีวิชัย นอกจากนี้ยังเขียนถึงเหตุการณ์ที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยถูกกลั่นแกล้งและถูกดำเนินการสอบสวน หลักฐานชิ้นนี้แม้จะเขียนขึ้นภายหลังจากเหตุการณ์ต่างๆ ผ่านพ้นไปแล้วก็ตาม แต่สิ่งที่น่าสนใจอยู่ตรงแนวคิดสำคัญที่แฝงในงานเขียนชิ้นนี้คือ การชี้ให้เห็นสภาวะ “ต้นบุญ” ของครูบาเจ้าศรีวิชัย ทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะในอนาคตชื่อว่า “ต้นบุญ” จะปรากฏเป็นปัจเจกโพธิสัตว์เจ้าร่วมกับพระศรีอริยมเมตไทย ตามความเชื่อในศาสนา 5.000 ปี จะเห็นว่าข้อเขียนของพระอภัยขาวปีก็สอดคล้องกับการอธิษฐานบารมีของครูบาเจ้า ศรีวิชัยเช่นเดียวกัน

โดยสรุปหลักการสร้างศรัทธาของครูบาเจ้าศรีวิชัยประกอบด้วย การปฏิบัติจริยวัตรอันเคร่งครัดในการรักษาศีล วินัย เป็นสิ่งแรกที่สามารถสร้างศรัทธาแก่ผู้พบเห็น ประการที่สอง การคาดหวัง การบรรลุธรรมะอันสูงสุดของครูบาเจ้าศรีวิชัย ซึ่งปรากฏให้เห็นจากคำอธิษฐานบารมี ซึ่งท่านได้อธิษฐานไว้

การสร้างศรัทธาของครูบาศรีวิชัย

ครูบาศรีวิชัยเป็นนักพัฒนาและนักสร้างศรัทธาอย่างยอดเยี่ยม พื้นฐานชีวิตของท่านมาจากครอบครัวที่อบอุ่น ก่อปรกับท่านอุปนิสัยของท่านที่รักสันโดษ และมีเมตตาธรรมสูง ท่านเป็นผู้มีพื้นฐานจิตใจที่ดี มีเมตตา ไม่ฝักใฝ่การมีชีวิตแบบชาวบ้าน เมื่อคราวถึงเวลาที่เหมาะสมท่านจึงบวชเป็นบรรพชิตในพระพุทธศาสนา สิ่งที่น่าสนใจที่เรียกว่าการสร้างศรัทธาก็คือ ท่านเป็นพระที่ฉันอาหารแบบมังสวิรัตตลอดชีวิต ซึ่งท่านก็ทำได้จริง สัจจะในข้อนี้จะเป็นปัจจัยแรกที่สร้างศรัทธาให้กับผู้ที่ได้พบเห็น ถึงแม้รูปลักษณะภายนอกก็เป็นแบบธรรมดาทั่วไป แต่การประพฤติปฏิบัติโดยเฉพาะด้านวิปัสสนาท่านเด่นชัด สงบ เรียบร้อย พุดน้อย แต่ทำจริง เชื่อมโยงกับหลักศรัทธาในพระพุทธศาสนา 4 ประการ คือ

1. บุคคลที่ยึดถือเอารูปเป็นประมาณ (รูปูปมาณิกา) นั้นจะเป็นผู้ที่มองเห็นรูปว่าสวยงาม ทรหดทรงดี ท่าทางสง่า รูปหล่อ รูปสวย ผิวพรรณดี หน้าตาคมคาย ติดในรูปกายภายนอก เป็นต้น การดำเนินชีวิตจะติดอยู่ในลักษณะของความภูมิใจ ดูดี สะอาด ค่อนข้างหนักไปในทางราคะจริต เป็นต้น

2. บุคคลที่ยึดถือเอาเสียงเป็นประมาณ (โชนูปมาณิกา) เป็นผู้ยินดีในเสียง ชอบเสียงที่ไพเราะเสนาะหู ไม่ชอบคำหยาบ ชอบคำชม การดำเนินชีวิตของบุคคลที่ยึดเอาเสียงเป็นประมาณนี้เป็นบุคคลที่ชอบแต่เสียงที่ดังกาม เมื่อได้ยินแล้วก็จะเกิดความพึงพอใจ เป็นต้น

3. บุคคลที่ยึดถือเอาลักษณะรูปลักษณะที่คร่ำคร่า (ลูชูปมาณิกา) เป็นผู้ที่ยินดีในสิ่งที่เศร้าหมอง รูปลักษณะที่เศร้าหมอง คร่ำครี เพราะการที่จะทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา ความเก่า ความคร่ำคร่าของวัตถุต่าง ๆ เช่น ความเก่าของพระพุทธรูป ความเก่าของวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ยิ่งเก่ามากก็

เกิดความชอบ ความศรัทธา ความเก๋มใจว่าผู้ฟังไป สลายไป แต่เป็นลักษณะของความคงอยู่อย่างเป็นลักษณะเฉพาะไม่แปรเปลี่ยนไปจากเดิม บุคคลประเภทนี้จะหนักไปในทางโมหะจริต เป็นต้น

4. บุคคลที่ยึดถือเอาธรรมหรือความถูกต้อง (อัมมปมาณิกา) การถือเอาสิ่งที่ถูกต้อง สิ่งที่ดีงาม สิ่งที่เป็นหลักการ ดำรงตนตามแบบแผนหรือเรียกว่ามีธรรม ดำรงธรรม อยู่ด้วยธรรม การประพฤติปฏิบัติ

หลักปมาณิกาทั้ง 4 ประการเป็นรูปแบบอย่างหนึ่งที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน เพราะว่าปมาณิกาเป็นแรงจูงใจให้แต่ละบุคคลมีรูปแบบการใช้ชีวิตไม่เหมือนกัน การดำเนินชีวิตถือเป็นการนำเอาสิ่งต่าง ๆ ที่ได้คิดหรือการปรุงแต่งชีวิตให้เป็นไป การดำเนินชีวิตที่สำคัญต้องมีเป้าหมาย การไปถึงเป้าหมายต้องมีจุดเริ่มต้นที่เรียกว่า แรงจูงใจหรือการจูงใจ ให้กระทำเพื่อก้าวไปตามแนวทางของตนเอง

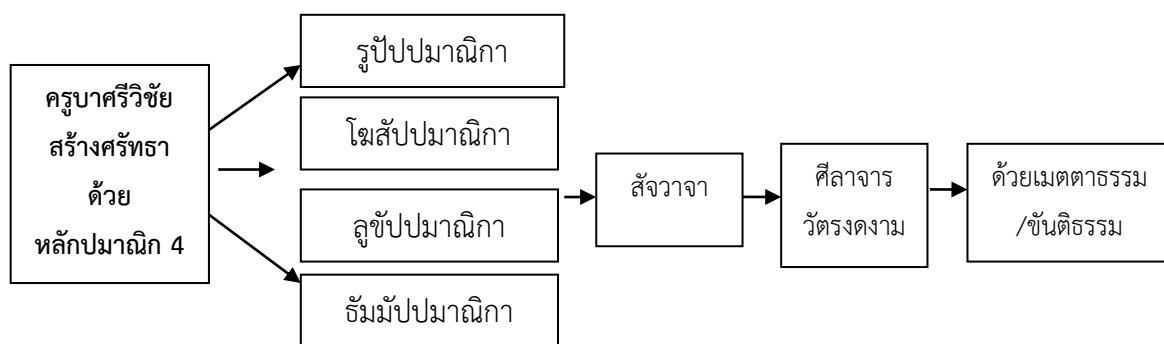
จากประมาณของผู้ศรัทธาเลื่อมใสทั้ง 4 ด้านนำมาวิเคราะห์กับบุคลิกของครูบาศรีวิชัย จะเห็นว่า ท่านไม่มีจุดเด่นในรูปลักษณ์ภายนอก คือด้านหน้าตาหรือรูปร่างปมาณิกา และน้ำเสียงหรือโสมปมาณิกา ซึ่งเมื่อมองให้ลึกลงไป ทั้งหน้าตาและเสียงนั้น ไม่ได้บ่งถึงศรัทธาที่มั่นคง เพราะเมื่อกาลเวลาผ่านไปทั้งรูปร่างหน้าตาและน้ำเสียงก็เสื่อมสลายไปตามกาลเวลา แต่ในมิติอีกสองด้าน คือด้านความประพฤติแบบสันโดษ ไม่ฟุ้งเฟ้อหรือลุ่มปมาณิกา และด้านประพฤติดธรรมหรืออัมมปมาณิกา โดยเฉพาะด้านสัจจะ ความอดทน อหิงสา น้ำใจไมตรีของท่านเป็นตัวเชื่อมโยงให้ผู้พบเห็นเกิดความสบายใจ อบอุ่นใจทุกครั้งที่ได้สนทนาพูดคุยกับท่าน

องค์ความรู้ใหม่

วิธีการสร้างศรัทธาของครูบาเจ้าศรีวิชัยเกิดจากพฤติกรรมที่แสดงออกของครูบาเจ้าศรีวิชัย เพราะตลอดชีวิตของท่านท่านได้อุทิศทั้งชีวิตของท่านทำงานรับใช้เพื่อพระพุทธศาสนาอย่างเดี่ยวเท่านั้น ท่านเป็นแบบอย่างในหลายด้านคือท่านมีความประพฤติทางกายที่บริสุทธิ์หมดจด ปราศจากมลทินแปดเปื้อน ศีลาจารวัตรท่านงดงาม มองเห็นได้จากสีหน้าและแววตาเป็นอย่างดี ถึงแม้ท่านไม่ใช่ นักพูดนักเทศน์ที่มีฝีปากคมกล้า แต่ทุกคำของท่านที่กล่าวออกมาล้วนแฝงไปด้วยปณิธานแน่วแน่ที่สร้างความศรัทธาเชื่อมั่นให้แก่ผู้ที่ยังกพบเห็นทั้งอยู่ใกล้และอยู่ไกล สัจวาจาอันศักดิ์สิทธิ์ของท่านสะท้อนผลงานที่ท่านได้ลงมือปฏิบัติ ท่านมีความแน่วแน่งมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ดังจะเห็นได้จาก

ผลงานการสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุทั่วจังหวัดภาคเหนือ ผลงานชิ้นสำคัญคือซึ่งเป็นผลงานอมตะของท่านคือท่านสามารถนำศรัทธาประชาชนสร้างทางขึ้นดอยสุเทพได้สำเร็จโดยไม่เสียงบประมาณแผ่นดินแม้แต่ Penny และถึงแม้บางครั้งท่านประสบปัญหาอุปสรรคในเพศสมณะของท่านแต่ท่านก็ไม่สะทกสะท้านกับปัญหาเหล่านั้น ท่านยอมรับโดยดุษฎี เพราะท่านมีเมตตาธรรม และขันติธรรมเป็นขั้นสูงสุด อนุสาวรีย์ที่ประดิษฐานรูปเหมือนของท่านบริเวณต้นทางก่อนขึ้นสู่ดอยสุเทพเป็นประจักษ์พยานสะท้อนผลงานอย่างประเมินค่ามิได้

แผนผังองค์ความรู้การสร้างศรัทธาของครูบาศรีวิชัย

สรุป และข้อเสนอแนะ

ตลอดชีวิตของครูบาศรีวิชัยท่านไม่เคย สำแดงอิณิหาร ไม่เคยสร้างเครื่องรางของขลังใด ๆ ศรัทธาที่มหาชนมอบให้เกิดจากการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ และมุ่งสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวมเป็นสำคัญ จึงไม่แปลกเลยที่ประชาชนต่างยกย่องให้ท่านเป็น “นักบุญแห่งล้านนา” ที่ทุกคนยังคงเคารพนับถือมาจนปัจจุบัน จวบจนวันนี้ได้ 135 ปีมาแล้ว ผลงานการก่อสร้างและปฏิบัติของท่าน อยู่ในความทรงจำของประชาชนที่มีความเคารพศรัทธาในตัวท่านไม่มีวันลืม ถึงแม้ตัวท่านถึงแก่กรรมภาพไปนานแล้ว ประชาชนผู้เลื่อมใสในปฏิบัติของท่านได้การทำพิธีสร้างรูปเหมือนของท่านและทำพิธีปลุกเสกซึ่งนับวันยิ่งทวีคูณ โดยทุกคนนำไปเก็บไว้สักการบูชาเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ซึ่งเป็นผลสะท้อนให้เห็นถึงผลงานอันล้ำค่าตลอดชีวิตของท่านครูบาศรีวิชัยที่อุทิศเพื่อพระพุทธศาสนาตราบนานทุกวันนี้ และเป็นที่แน่นอนว่า ความดีงามของท่านจะยังคงสืบทอดจากรุ่นสู่ตราบนานเท่าอนันต์ ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พุทธศาสนิกชนควรปฏิบัติตามรอยครูบาเจ้าศรีวิชัย เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในวิถีการ

รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 9 เรื่อง “พุทธวิธี และวิถีครูบา กับการแก้ปัญหาวิกฤตโลก”

(The Buddhist and Kruba Methods to Solve the World Crisis) วันที่ 25 มีนาคม 2566

ดำรงชีวิตให้ตั้งมั่นในความไม่ประมาท ในปัจจุบันควรให้มาศึกษาประวัติ ปฏิปทาในพระเถระล้านนา เช่น หลวงปู่ครูอินตา อินทปญฺโญ เป็นต้น เพื่อความเป็นสิริมงคลในชีวิตของเราทุกคน

References

มูลนิธิอิทธิธรรมมหาธาตุวิทยาลัย. *ปรมัตถธรรม 4*. พระนคร : เลียงเชียงเจริญ. 2512..

สามารถ แจ่มจันทร์. “ค่าประวัติครูบาศรีวิชัย”. *นิตยสารศิลปวัฒนธรรม*. ปีที่ 17 ฉบับที่ 7 (พฤษภาคม. 2539)

สิงฆะ วรรณสัย. *สารประวัติครูบาเจ้าศรีวิชัย นักบุญแห่งล้านนาไทย*. เชียงใหม่ : ศูนย์หนังสือเชียงใหม่. 2522.

วิลักษณ์ ศรีป่าซาง. *สืบสานล้านนา สืบต่อลมหายใจของแผ่นดิน*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตภาคพายัพ เชียงใหม่. 2542

อุดม รุ่งเรืองศรี. *ครูบาเจ้าศรีวิชัย*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://user.school.net.th/~yongyut/main.htm>. [14 ธันวาคม 2556].

ชិเกฮารุ ทานาเบ. *นุ่งเหลืองนุ่งดำ : ตำนานผู้นำชาวนาแห่งล้านนาไทย*. กรุงเทพมหานคร : สร้างสรรค์. 2529

โสภา ชานะมูล. “ครูบาเจ้าศรีวิชัย “ต้นบุญ” แห่งล้านนา (พ.ศ. 2421 – 2481)”. *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2534

สวัสดิ ประยูรเสถียร. “กระบวนการรวมหัวเมืองล้านนาไทยเข้าสู่ส่วนกลาง (พ.ศ. 2427 – 2476)”. ใน *วารสารสังคมศาสตร์ (มช.)*. ปีที่ 10 (มกราคม- ธันวาคม 2524) : 26.

สิงฆะ วรรณสัย. *สารประวัติครูบาเจ้าศรีวิชัย นักบุญแห่งล้านนาไทย*. เชียงใหม่ : มิตรนราการพิมพ์. 2522

ไพฑูรย์ พรหมวิจิตร. “ยันต์ เสน่ห์ของล้านนา”. ใน *ศิลปวัฒนธรรม*. (ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 มกราคม 2531) วัตตอยแด่ ตั้งอยู่บริเวณ ตำบลทากาด อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

Stanley Tambiah. *The Buddhist Saints of The Forest and the Cult of Amulets*. Cambridge : Cambridge University Press. 1984.

เจ้าสุริยวงศ์ วโรส. *ประวัติท่านพระสิริชัยวัดบ้านปาง*. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์อเมริกัน. 2472

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). *พุทธธรรมฉบับขยายความ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. 2528

รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 9 เรื่อง “พุทธวิธี และวิถีครูบา กับการแก้ปัญหาวิกฤตโลก”

(The Buddhist and Kruba Methods to Solve the World Crisis) วันที่ 25 มีนาคม 2566

คำไหว้ปารมี 30 ทัส และคำไหว้บารมี 9 ชั้น ดุโน ครูบาเจ้าศรีวิชัยยาชนะนภิกขุ. หนังสือกรรมฐาน
รวม

ครูบาเจ้าศรีวิชัยยาชนะนภิกขุ. รวบรวม. *กัมมัฏฐานรวม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่ : ม.ป.ท.. 2532.

ศรีวิชัยยาภิกขุ. *คำไหว้ปารมี 30 ทัด*. เชียงใหม่ : คนเมืองการพิมพ์. 2508

Charles F . Keyes “ The Power of Merit” . *The Buddhist Association of Thailand*. 6th.
May. 1973.

พระอภิชาตวปี. *ตำนานโยนกโลก*. อ่างใน โสภา ชานะมูล. “ครูบาเจ้าศรีวิชัยต้นบุญแห่งล้านนา
พ.ศ. 2421 – 2481”